

Tema

Dansens og musikkens rødder 72

En Sønderhoning og en Cotillon

af Kjeld Nørgaard

I 1705 udkom der i Frankrig en samling af danse "Recueil de dances de bal" udgivet af Raoul-Auger Feuillet. Blandt dansene er der en Cotillon som danses til en melodi der på dette tidspunkt var en almindelig kendt sangmelodi¹. Sangens to første linier lyder

*Ma commère, quand je danse,
Mon cotillon va-t-il bien?*

Oversat til dansk lyder teksten omtrent således

*Min morlil når jeg danser
står da underskørtet godt?*

Bevæger man sig noget længere frem i tiden, nemlig til 1920, udgiver Grüner Nielsen bogen Folkelig Vals². Den handler primært om fanødanse, og som sangtekst til fanikedans nr 86 kan man læse følgende to linier:

*Kære moder, når jeg danser
hvordan står min stumpet skørt?*

Disse to tekststumper er så ens, at det næsten ikke kan bero på en tilfældighed! Det ville være oplagt, at melodi-

erne også var ens. I så fald havde den gamle franske vise på et tidspunkt fundet vej til Danmark og havde overlevet som dansemelodi på Fanø.

Det er desværre ikke tilfældet. De to melodier er aftrykt nedenfor, og som man kan se, er der ikke den mindste lighed mellem dem (de, der får lyst til at spille den franske melodi, skal være opmærksomme på, at G-nøglen slynger sig om den nederste nodelinie, som altså derfor er G-linien!).

Tre spørgsmål må derfor opklares:

- Findes den oprindelige melodi stadig i Danmark, men til en anden dans?
- Hvor kommer den melodi fra, som den danske sangtekst her er knyttet sammen med?
- Hvor kommer den danske tekst fra? Er det de første linier fra en hel sang?

Først lidt om den oprindelige melodi: Hvis man flytter taktstregene i den franske melodi 1/2 takt til venstre, bliver melodien næsten identisk med Springforkert fra Himmerland og Maglebydansen fra Langeland³. Melodien kendes i øvrigt i mange varianter og fra mange lokaliteter. En kortlægning af disse vil ikke blive foretaget her, men det er værd at nævne at melodien har været brugt som sangmelodi til en tekst der intet har at gøre med hverken den oprindelige franske eller med den dan-

The image displays three staves of musical notation. The first staff, labeled 'A', shows a melody in G major (one sharp) and 2/4 time. The second staff, labeled 'B A', shows a different melody in the same key and time signature. The third staff is a continuation of the first staff's melody. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature of 2/4.

Den franske

86.

Kæ - re mo - der, når jeg dan - ser, hvor - dan
 står min stumpe skört? Den står ud og den står ind,
 den står at - ter æ kåål djer sind.

Den danske

ske fanniketekst. I sangbogen "Langeland synger" er der en sang som hedder Flabnigrethe, som benytter melodien⁴. Sangen har kun et enkelt vers og i følge sangens fodnote er der tale om en dansemelodi. Verset er en variant af en smædevise fra reformationens tid, altså omkring 1520. Om melodien var knyttet sammen med smædevisen i 1520 er svært at sige. I et interview med en af Spillemandskredsens markante personligheder, Svend Jørgensen, nævnes muligheden⁵, men det har desværre ikke været muligt at bekræfte det fra andre kilder.

Der kan ikke være tvivl om, at melodien har været almindelig kendt i en stor del af Europa i starten af 1700-tallet. Ud over at den som nævnt kendes i Frankrig, er den med i John Gays "The Beggars Opera" (første gang opført 1728) som melodi til sangen "Youth the season made for joys". Der refereres her til den som en fransk melodi, idet replikken lige før sangen er "Play the French tune that Mrs Slammekind was so fond of"⁶. Desuden er den med sikkerhed også kendt i Danmark, da den er nedskrevet i en notesbog som præsten Vitus Bering skrev under sit embede i Ollerup-kirkeby på Fyn. Nedskriften af bogens melodier kan med ret stor sikkerhed dateres til 1710-1722. Her har den titlen Engelsch Dans⁷.

Det næste spørgsmål vedrører oprindelsen til fannikemelodien.

Melodien kendes også som Sønderhoning. Som sådan er den aftrykt i Grüner Nielsen som nr 70. Til denne melodi er der også anført en kort sangtekst der lyder som følger:

*Kender du måske den lille
 lille raske kaptajn Bille o.s.v.*

Da sangteksten i bogen afsluttes med forkortelsen "o.s.v." må der være tale om en tekst som, på det tidspunkt hvor melodien blev nedskrevet, var rimelig velkendt. I Grüner Niensens note til melodien står der, at "Visen handler om kaptajn Billes jordomsejling med Galathea" Sønderhoning er stadig i brug og er indspillet af fanøgruppen Jæ' Sweevers på CDen "Egnsmusik fra Fanø". Her har den titlen "Poul Bille og jordomsejlingen".

Til sidst er der spørgsmålet om den danske sangtekst til "Kære moder", og her bliver det desværre nødvendigt at melde pas. Det har ikke været muligt at opspore en dansk sang der indeholder de pågældende linier, så indtil videre må det stå hen i det uvisse om der er en sammenhæng med den gamle franske kilde eller om der er tale om et tilfældigt sammentræf.

Kildehenvisninger:

1. For en nærmere omtale af dansen henvises til Dansens og Musikkens Rødder i Hjemstavsliv nr 12, 1999: "Om kontradanse" af Kjeld Nørgaard
2. H. Grüner Nielsen: Folkelig vals. Det Schönbergske Forlag, 1920
3. "358 danske folkedansemelodier" nr 129 og nr 420
4. Ella Theodorsen og Jens Kortemann Jauch (red): Langeland synger, bind 1. Musik- og kulturhistorisk Selskab for Langeland, 1990. Flabnigrethe har nr 1
5. Artiklen "Den fynske dans" i Fyns Tidendes søndagstillæg "Fynsk søndag" 21/6 1942
6. Ifølge teksthæftet til indspilningen med plademærke og nr: Hyperion CDA 66591/2
7. Gertrud Weensgaard: Sydfynsk dansemusik fra begyndelsen af 1700-tallet. Artikel i Meddelelser fra Dansk Dansehøistorsk Arkiv nr 16, 1997